

Sykdom og sorg ved sykdom

Denne artikkelen er skrevet av Dr. Helge Bengtsson og ble første gang publisert i Hudlegekontorets årsberetning 1987.

Forståelsen av sykdom som ikke bare et onde har betydning for vår egen tenking - men også for våre handlinger i møtet med pasienten - i vår holdning til pasientens opplevelse av å ha fått en sykdom.

Har vi fått en kronisk sykdom som f.eks. psoriasis, møter vi hos oss selv en rekke holdninger og fordommer. Det kan være alle typer av holdninger f.eks. at glatt ren hud, og et ungdommelig utseende hele livet er noe avgjørende viktig i livet.

Det kan være et mekanistisk forhold til vår egen kropp hvor alle mekaniske feil som i en bil skal kunne repareres - det kan være mer subtile holdninger som at alle problemer i livet kan henføres til skyld hos andre eller skyld hos oss selv.

Det kan være at vi som pasienter henter tanker og modeller fra økonomien og "føler oss mindre attraktive på kjærlighetsmarkedet" eller "eier" vår kropp og vårt liv på en så kontant måte at det føles som "et eiendomstap" å få en sykdom .

Det finnes utallige alminnelige holdninger som vi har som mennesker, og som vi møter hos oss selv, når vi får en sykdom. Sagt på en annen måte - vi har en sorg. Sorgen må helst identifiseres og sorgens forskjellige følelser og holdninger forløses.

Vi ser ofte mennesker med langvarige legemlige sykdommer og handikap som er i så god kontakt med seg selv - har så stor glede av livet - at spørsmålet trenger seg på "har sykdommen hatt positiv betydning for dette"? Har den legemlige lidelsen vekstkraft for sjelen? Jeg vet det ikke ned sikkerhet, men jeg tror det.

Jeg fornemmer at sykdom hører livet til og Ikke kun er av det onde. At sorgen som følger med sykdommens begynnelse ikke bare er noe negativt, men noe viktig i livet - også noe positivt.

Det er som årstidene som tilsammen utgjør et helt år: Smerten og sorgen ved sykdommens begynnelse er en betingelse for den etterfølgende gleden.

Som i livet ellers hører sorg og glede uløselig sammen.

Dere tenker kanskje nå at dette lyder riktig og bra hvis det dreier seg om lettere sykdommer "som det går å leve med", men at det er noe helt annet med alvorligere sykdom hvor mennesker ikke kan arbeide - blir invalidiserte i familielivet - eller blir døende. Det er riktig at det er en forskjell. Men jeg tror det er en gradsforskjell i forholdet sykdom/sunnhet og liv/død, som trinn på en stige. Ved en alvorlig sykdom konfronteres vi voldsomt med oss selv. Vi får et oppgjør med våre egne holdninger og tanker med vårt forhold til livet og døden som blir nødvendiggere og sterkere.

Jeg vil nevne et sitat fra en helt annen tidsalder enn vår: "Vær tålmodig min sønn, for legemets sykdommer har Gud pålagt oss til helse for sjelen og de kan bli betydningsfulle, hvis de bæres med tålmodighet".

Frans Av Assisis 1182- 1226.

Vi har kanskje en tendens i vår tid til å opphøye det behagelige til det gode og det ubehagelige til det onde. Vi ser sykdom, sorg, smerte, angst, handikap, depresjon og død som en ødeleggelse av livet. Vi sier "livet er det behagelige", men jeg tror dette er en tankegang som fjerner oss fra livet og gjør oss som mennesker mindre egnet til å møte og oppleve livet, og til å oppleve glede. Jeg fornemmer at en del av sorgen er en "god" del av livet. Vi har minsket sorgritualene ved korsveier i livet. Latt syke og handikappede leve sitt liv delvis utenfor familien

og lokalsamfunnets liv på institusjon. Døende i hjemmet er blitt en sjeldenhet - det er upraktisk og ineffektivt osv. Jeg har kanskje i min iver beveget meg bort fra emnet "sykdom og sorg ved sykdom", men jeg tror at fornekter vi sykdom, sorg og døden, så fornekter vi sunnhet, glede og livet.

Jeg tror at vi som helsearbeidere i møte med syke mennesker både hjelper med å lindre og kurere sykdom, og hjelper mennesker med å møte sykdommen og med å møte (finne) seg selv når sykdom inntreffer. Vi merker ofte uroen og engstelsen hos pasienter ved akutte sykdommer, og sorgen ved kroniske sykdommer.

Vi kjenner gleden hos pasienten og hos oss selv når vi hjelper med å sette ord på følelsene og hjelper til med en nokså liten del av forløsningen. Jeg håper at vi fortsatt opplever møtet med engstelige og sørgende pasienter som et positivt møte mellom mennesker.